

Het Udoversum ontstond in Gronau

Film over het leven van Udo Lindenberg

[Achtergrond](#) - 17 januari 2020 - Auteur: Ingrid Bosman

In de Duitse bioscopen draait sinds deze week de film 'Lindenberg! Mach dein ding', over de jonge jaren van rockster en fenomeen Udo Lindenberg (73). Zijn geboorteplaats Gronau, prominent aanwezig in de film, kreeg woensdagavond een voorvertoning. "Dat die opnames niet hier zijn gemaakt is onzinnig."

Ruim voor de film begint, is Udo Lindenberg al te horen in de foyer van Erlebniskino Cinetech. Temidden van een groep fanatieke fans klinkt zijn doorrookte stem via een smartphone. Geen Udo-feestje zonder Udo. En zonder drank: de avond wordt ingeluid met bier, cocktails en *Eierlikör* (advocaat). "*Feierlikör*", citeert Birgit Duday (54) haar idool. De man die *Panik* tot allesomvattend begrip verhief, spreekt ook via de zwarte shirts en sweaters van de groep. En via de matrozenpet van een trotse *Panikpiratin*.

De film hebben ze allemaal al gezien, bij de premières in Hamburg, Essen of Hannover. "Maar we vonden dat we ook in zijn en onze *Heimatstadt* niet mochten ontbreken", zegt Birgit Duday. "Udo noemt ons niet voor niets Gronauten." Katja Hennig ("We kijken al uit naar het vervolg") heeft haar dochter van twaalf meegenomen; zij kent Lindenberg van dichtbij als lid van het kinderkoor 'Kids on Stage' dat met enige regelmaat met hem optreedt. Wat is er zo leuk aan zo'n oude kerel? Op aandringen van haar moeder toont Sophie lachend de tekst op haar T-shirt: *Coole Socke*.

Levende legende dekt de lading beter. Udo Lindenberg is de bekendste rockster van Duitsland, met een oeuvre van inmiddels meer dan 50 albums. In de jaren 70 en 80 groeide hij uit tot een icoon in West én Oost, waar hij de toenmalige DDR-leider Erich Honecker probeerde te ontdooien door hem een leren jack te schenken, als goedmaker voor de kritische hit 'Sonderzug nach Pankow'. Sinds zijn comeback in 2008 raken zelfs de grootste concertpodia steevast uitverkocht, zoals eind mei het Berlijnse openluchttheater Waldbühne, waar meer dan 22.000 bezoekers in passen. Lindenberg is sinds vorig jaar drager van het *Bundesverdienstkreuz* en staat op postzegels.

De Udo van vóór het fenomeen

De film laat zien hoe dat succesverhaal begon. Van zijn benauwde jeugd in het

naoorlogse Gronau, net over de grens bij Enschede, tot de eerste beslissende show in Hamburg in 1973. Inclusief de vrouwen, aan wie hij allemaal een lied wijdde, zoals zijn Gronause jeugdliefde, Paula uit Hamburg en een onmogelijke liefde in Oost-Berlijn. Hoofdrolspeler Jan Bülow toont het publiek de Udo die aan het huidige fenomeen vooraf ging. Zonder zwarte hoed, zonnebril en sigaar. De jongen uit de Westfaalse provincie die uitgroeide tot cultheld voor de fans en tot karikatuur voor de mensen die niet goed raad weten met zijn maniertjes en woordgrappen.

'Hij greep de kansen die hij niet had', vat een persbericht de aanloop samen. In de film grijpt hij daarbij zo gretig óók naar de fles - en andere geestverruimers - dat de goede afloop bijna onwaarschijnlijk wordt. Des te overtuigender wordt duidelijk hoe Lindenbergs halsstarrige voorkeur voor het Duits, als de taal van zijn ziel, voor zijn doorbraak zorgde. "Het probleem is niet zozeer dat het de taal is van de *schlagers*", waarschuwt een van zijn muziekvrienden, "maar dat de nazi's onze taal hebben gestolen." Lindenberg: "Dan stelen we haar toch terug?" Het zoetsappige 'Sommerliebe' vormde het vehikel voor zijn eerste hit 'Hoch im Norden', het lied dat hij op de B-kant wist te krijgen. De tekst suggereert een afkomst uit Hamburg, de stad waar hij nu alweer jaren woont, residerend in een luxe hotelsuite.

Een 'verloochening' die hem in zijn geboortestad allang is vergeven. Op het bevrijdende moment dat het succes zich aandient en de titelsong van het album 'Alles klar auf der Andrea Doria' klinkt, wordt er in de filmzaal in Gronau hardop meegezongen. Zoals het weer muisstil wordt wanneer Udo Lindenberg zelf de finale van de film inzet, met de ballade 'Niemals dran gezweifelt'. Bij de aftiteling

klinkt applaus.

‘Hij zingt niet, hij vertelt verhalen’

Op het balkon laten Klaus Hilpert (65) en Sandra Schnittker (50) de beelden in stilte op zich inwerken. Gevraagd naar een eerste indruk zegt Klaus met een grijns: “Er wordt veel gezopen.” Dan, weer serieus: “Het is een mooie film. En Jan Bülow speelt echt goed.” Het echtpaar roert zich niet zo luidruchtig, maar is Lindenberg even toegewijd als de uitgesproken fans. “Hij zingt niet, hij vertelt verhalen”, verklaart Klaus.

Behalve liefhebbers heeft Gronau in de persoon van Hanspeter Dickel ook een autoriteit op het gebied van Udo Lindenberg in huis. Als oud-stadsarchivaris heeft hij al meer dan 1500 mensen meegenomen op zijn *‘Panikhistorische’* rondleidingen, “van wie een kwart uit de voormalige DDR”. Dickel onderhoudt een warme band met de zanger, die hij al kent van de kleuterschool. Niet voor niks noemt hij zichzelf Udo’s ‘stille bondgenoot sinds meer dan 70 jaar’.

Dit najaar verschijnt het tweede deel van Dickels boek over Lindenberg. De film krijgt daarin ook een plek, al is Dickel niet onverdeeld enthousiast over het werk van regisseur Hermine Huntgeburth en haar team. “Het is een mooie toevoeging aan het Udoversum, zoals hij dat zelf noemt. Maar ook al is het geen documentaire, voor ingewijden zoals ik valt er nog wel wat op aan te merken.”

En dan doelt hij niet alleen op details als Udo’s ontmaagding (“Niet in Hamburg maar in Libië”), maar ook op het ‘zwaar overtrokken’ drankgebruik. Erger nog vindt Dickel de hiaten in de context. “De nabijheid van de grens met Nederland speelde een cruciale rol in de muzikale bewustwording van Udo. Het muzikleven in Enschede was van grote invloed. Daar zie je niks van terug.” Het steekt ook dat de filmploeg Gronau links liet liggen. “Dat de beelden van Gronau in Krefeld zijn gemaakt, is onzinnig. Er zijn hier genoeg plekken waar je had kunnen filmen.”

Schenking voor kerkorgel

Dat de horizon nu Ruhrgebied-achtige trekken vertoont terwijl Gronau een textielstad was, stoort verslaggever Martin Borck (59) van de krant *Westfälische Nachrichten* ook wel een beetje, bekent die. “En ik geloof dat het gezin Lindenberg ook hechter was dan nu wordt gesuggereerd.” Toch heeft hij als geboren en getogen Gronauer van de film genoten. “Zeker de loodzware sfeer van die naoorlogse tijd is goed getroffen.”

Udo Lindenberg betekent veel voor Gronau, stelt hij vast. En omgekeerd. “Zonder hem hadden we bijvoorbeeld geen nationaal bekend rock- en popmuseum gehad.

Al zijn er ook veel inwoners die niet van hem houden”, relativeert hij. “In stilte doet hij veel voor de stad. Hij heeft pas nog tien mille geschonken voor de verplaatsing van een kerkorgel uit Dortmund naar de kerk waar hij is gedoopt.”

Ooit bezong ereburger Lindenberg Gronau als ‘een kleine stad waarin men grote dromen heeft’. Voor Hanspeter Dickel staat vast dat de band alleen maar inniger wordt. “Wie hem hier vroeger rare fratsen verweet, hoor je nu dierbare herinneringen ophalen.” Bij bezoeken aan de stad mag Lindenberg - tegenwoordig alleen nog verslaafd aan sigaren - dan graag incognito blijven, zijn vrije geest wordt door de fans in Gronau in ere gehouden. Na afloop wordt er in de foyer van de bioscoop al net zo straf gerookt als in de film.

Update 21-1-2020: De Duitse filmdistributeur DCM meldt desgevraagd dat er nog geen distributeur in Nederland is gevonden.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/35093/het-udoversum-ontstond-in-gronau>